

5. Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників : навчальний посібник. Київ : «Освіта України», 2007. 300 с.

The article analyzes the importance and necessity of teaching preschool children a foreign language, defines the objectives of education, presents the organization and some methodological aspects of teaching children in preschool education. The advantages of early learning of a foreign language by preschoolers are described, because at an early stage a foreign language is called and should solve a more important goal than just the acquisition of certain practical skills and abilities.

Key words: foreign language, children, preschool education institution, speech competence.

УДК 373.3.016:811.161.2(07)

С.К. РОМАНЮК, М.В. ОСТАПЧУК

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті, розкрито психологічні аспекти навчання іноземних мов учнів початкової школи, на основі аналізу психолого-педагогічних, наукових та фахових джерел. Обґрунтовано, що саме молодший шкільний вік є сприятливим для психічного та особистісного розвитку дитини. Врахування вікових та індивідуальних особливостей молодшого школяра, знання закономірностей пізнавальної діяльності, шляхів формування іншомовної компетенції, механізмів засвоєння іншомовного матеріалу, способів оволодіння іншомовним спілкуванням є обов'язковими для правильної організації взаємодії вчителя і учнів на уроках іноземної мови.

Ключові слова: психологічні особливості учнів початкової школи, молодший шкільний вік, іноземна мова, іншомовний матеріал, іншомовне спілкування, компетенції, пам'ять, увага, мислення, сприймання, здібності.

Актуальність роботи. У нашій країні в останній час впроваджуються активні заходи щодо популяризації вивчення іноземних мов. Використовуються різноманітні стратегії, інноваційні технології, комунікативні та рольові ігри, авторські методики тощо. Все це сприяє успішному оволодінню іноземними мовами та робить процес навчання більш цікавим та захоплюючим. І як наслідок, актуальним та обов'язковим стало вивчення іноземних мов на ранньому етапі. Адже, мова, освоєна ще з дитинства, розвиває комунікативні здібності, формує здатність та готовність дитини до невимушеного іншомовного спілкування.

Учні початкової школи – сприятливий вік для оволодіння основами іншомовного матеріалу, закладання основ іншомовного спілкування, формування умінь та навичок іншомовної мовленнєвої діяльності. Розглянемо думку дослідників-психологів, на чолі з О. Скрипченко, про те що «молодший шкільний вік визначає якісно новий рівень свідомої і внутрішньо регульованої поведінки. Це означає формування таких рис активності та її саморегуляції, які необхідні для подальшого формування нахилів» [2, с. 355].

Діти мають досить багаті уявлення і знання, які ними проте недостатньо усвідомлюються. Мислення молодших школярів є переважно конкретним й образним, з яскраво вираженою емоційністю. Для дітей цього віку характерна здатність до наслідування, імітування, велика потреба у фізичних рухах. Організація навчального процесу на цьому етапі передбачає широке використання наочності, ігор, що дають дитині можливість наслідувати людей, уподібнювати себе дорослим, засвоювати норми їхньої поведінки, у тому числі мовленнєвої. Діти пізнають навколишній світ не тільки у процесі навчальної діяльності, яка стає домінуючою, але й у дидактичній грі. Цей факт широко використовується у навчанні іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему раннього навчання іноземних мов досліджували О. Бігич, Т. Боднарчук, В. Гаманюк, О. Мисечко, Л. Мовчан, О. Першукова, В. Смелянська, Т. Шкваріна та ін. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку висвітлювали Л. Данилюк, Л. Долинська, Д. Дубравська, М. Заброцький, В. Крутецький, О. Скрипченко та ін. Теоретичні основи навчання школярів обґрунтовано в працях А. Гембарук, Л. Гусак, О. Заболотної, О. Котенко, С. Ніколаєвої, Л. Панової, А. Соломахи та ін. Однак, виявилось, що увага науковців приділялася лише окремим аспектам навчання іноземних мов учнів початкової школи.

Мета статті – висвітлити ролі психологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку у процесі навчання іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Уже у віці шести років психофізіологічний розвиток дітей досягає рівня достатнього для засвоєння основ іноземної мови. Це обумовлюється, передусім, здатністю дітей цієї вікової категорії точно відтворювати почуті звуки та інтонації, а також їхньою схильністю до багаторазового повторення. Саме ці якості, разом із дитячою допитливістю, багатою уявою та прагненням до гри, сприяють ефективному оволодінню дітьми молодшого шкільного віку основами іноземної мови, незважаючи на їхню нездатність зрозуміти пояснення граматичних правил і структур.

М. Заброцького цілком справедливо зазначала, що саме в організмі дитини початкових класів відбуваються істотні зміни. Підвищується рухливість нервових процесів, збільшується врівноваженість процесів збудження й гальмування. Зростає роль другої сигнальної системи в аналізі та синтезі вражень зовнішнього світу, утворенні тимчасових зв'язків, формуванні нових дій і операцій, засвоєнні динамічних

стереотипів [1, с. 58].

Провідною діяльністю для учнів молодших класів є навчання, яке дуже змінює мотиви їхньої поведінки та відкриває нові джерела розвитку пізнавального та особистісного потенціалу. Ставлячи перед учнями початкової школи нові пізнавальні, практичні і дослідницькі завдання, озброюючи їх способами розв'язання цих завдань, навчання має передувати розвитку, спиратися не лише на його актуальні досягнення, а й на потенційні можливості. «Збагачується мотивація навчальної діяльності школярів. Розвиваються пізнавальні інтереси, зацікавленість не лише процесом, а й змістом навчання, усвідомлення необхідності виконання навчальних завдань, почуття обов'язку, відповідальності перед вчителем та батьками» [1, с. 62].

Колективом психологів Л. Данилевич, Г. Кагальняк, Г. Шулдик, Б. Якимчуком наведено приклад стосовно взаємозалежності розумового розвитку та сензитивних періодів розвитку особистості. Наприклад, «такі вікові риси як енергійність, наполегливість, набувають особливої ваги, коли виявляються в молодшому шкільному віці. Тоді вони поєднуються з підвищеною емоційністю та відповідальністю молодшого школяра, що значно підсилює його пізнавальні потреби, активність, спрямовану на розв'язання теоретичних питань. При цьому в нього інтенсивно формуються процеси зосередження уваги, зростає швидкість мислення, збільшуються можливості синтезу та узагальнення, що зрештою зумовлює високу продуктивність пізнавальної діяльності» [8, с. 55].

На думку С. Рубінштейна, шкільний вік охарактеризовано винятково сприятливим періодом для навчання. В процесі якого формуються здібності, які відкривають більш широкі можливості для успішного навчання та реалізації в подальшому житті [9, с. 138].

Зауважимо, що особливої уваги вимагають навчальні дії, спрямовані на виділення й відображення головних, характерних ознак предмета, що вивчається. Такі дії інтенсивно формуються у 2–3 класах, наприклад, коротко розповісти суть тексту іноземною мовою тощо. Не менш важливим є вміння самостійно ставити перед собою навчально-практичні цілі перед вирішенням тих чи інших завдань.

Однак необхідно зауважити, що учні швидко втомлюються. Діти даної вікової категорії не можуть довго зосереджувати увагу на одному об'єкті або дії, оскільки процеси збудження у корі головного мозку ще домінують над процесами гальмування. Тому урок іноземної мови має бути емоційним, динамічним, насиченим такими вправами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі.

Насамперед молодші школярі оцінюють навчання лише як діяльність, до якої схвально ставляться вчителі, дорослі, сім'я, однак пізніше їх починають приваблювати окремі навчальні дії та операції, і нарешті, вони прагнуть самостійно перетворювати конкретно-практичні завдання в навчально-теоретичні, цікавлячись внутрішнім змістом процесу навчання.

В молодшому шкільному віці, коли ще дитина наповнена враженнями, відкрита до нового, готова до засвоєння, вона виявляє незвичайну схильність до інтелектуальної праці. При постійній готовності до нового навантаження, розумові заняття стають для дитини своєрідною грою, де можна проявляти необмежену ініціативу, спиратися на уяву та насолоджуватися власними силами тощо. Для таких дітей розумова робота – захопливе заняття. Вони не знають що таке лінь та нудьга. Вони працюють з захопленням навіть в несприятливих умовах: під час веселої шумної перерви в школі, впродовж голосної розмови дома, з включеним телевізором тощо, зауважено Н. Лейтесом [5, с. 332].

Цілком правомірними є погляди колективу авторів на чолі з О. Котенко, які наголошують, що навчальний та виховний процес з іноземної мови у початковій школі впливає на чуттєво-емоційну сферу дитини, спрямований на розвиток мовних здібностей, удосконалює навички усного мовлення та закладає ґрунт для формування полікультурної компетенції [6, с. 74–75].

Відтак, розглянемо як саме психічні процеси впливають на вивчення іноземних мов учнями початкової школи. Увага учнів молодшого шкільного віку стає доволінішою за умови створення такої атмосфери на уроці іноземної мови для цілеспрямованої діяльності, за якої вони привчаються керуватися самостійно поставленими цілями. При цьому розвиток доволіної уваги іде від керування завданнями, поставленими перед дитиною вчителем, до реалізації самостійно сформульованих цілей, від постійного контролю з боку дорослих – до самоконтролю. Усвідомлення необхідності, цінності нової інформації, інтерес до її змісту зумовлює стійкість їхньої уваги. З віком в учнів зростає обсяг, об'єм та стійкість уваги. Увага учнів тісно пов'язана з цікавістю навчального матеріалу, наприклад, навчальний матеріал краєзнавчого характеру (London. Christmas in Great Britain. USA) діти сприймають краще ніж граматичний матеріал уроку.

У процесі навчання іноземної мови зростає швидкість перебігу процесів сприймання, збільшується кількість сприйнятих об'єктів, образів, фактів, предметів, розширюється обсяг запам'ятовування тощо. Поступово сприймання у молодших школярів стає доволіним та цілеспрямованим процесом. Зазначимо, що правильні та доцільно вибрані засоби навчання добре сприймаються учнями та сприяють кращому засвоєнню іншомовного навчального матеріалу.

Учні початкової школи вчать визначати відомі їм поняття, виділяючи загальні та характерні ознаки об'єктів, вирішувати більш складніші пізнавальні та практичні завдання, виконуючи, на основі алгоритмів, потрібні для цього дії та операції й виражаючи результати в судженнях, умовиводах, поняттях та міркуваннях. В них відбувається перехід від наочно-образного до науково-теоретичного мислення. М. Заброцький наголошує, що «від елементарного аналізу, коли до уваги береться лише якась частина предмета, діти

поступово переходять до комплексного, прагнучи розглянути усі частини чи властивості предмета пізнання. Аналіз поступово переходить в абстрагування, яке стає важливим компонентом мислительної діяльності учнів, необхідним для узагальнення і формування понять» [1, с. 66].

Діти з нормальним розумовим розвитком – більшість в типовому загальноосвітньому закладі. Всі, без винятку, нормальні шестирічні діти володіють розумовою активністю, вони ставлять перед собою пізнавальні задачі, сприймають навколишній світ як пізнавальну проблему.

Велике значення для розумового розвитку дитини має процес засвоєння знань. Справа в тому, що з процесом засвоєння знань паралельно розвиваються розумові здібності. Дитині, для того щоб, міцно засвоїти інформацію, потрібно виконати ряд мислительних операцій, скерованих на виділення тих зв'язків та відношень, від яких залежить успіх подальшої діяльності.

Наголосимо, що процес мислення та міркування відбувається у всіх національностей та рас однаково, але, різними є способи, засоби та форми вираження власних думок та суджень. Наприклад, в англійській мові є граматична форма Continuous, яка виражає дію, що відбувається в момент мовлення (Why are you crying? / Чому ти плачеш?). Однак, в українській мові немає такого способу вираження дії в певний період часу, лише вживаються певні лексичні засоби (Зараз ти мене не слухаєш!). Як наслідок, слід пояснити та навчити школярів нових способів та засобів вираження власних думок іноземною мовою, удосконалюючи мислительні операції (абстрагування, синтез, аналіз, порівняння, класифікація) учнів початкової школи.

Відомо, що діти із задоволенням роблять те, що їм цікаво. Найважливішою рушійною силою, здатною викликати інтерес дитини до занять іноземною мовою і стимулювати слухання, є ігрова ситуація. У методичній літературі зазначено, що гра впливає на психічний розвиток дитини, сприяє виникненню класифікуючого сприйняття, становленню мимовільної уваги і пам'яті, розвитку мови, вмінн спілкування, інтелектуальному зростанню.

Насамперед, пам'ять учнів початкової школи, розвивається у напрямку посилення її довільності, зростання можливостей свідомого керування нею та збільшення обсягу словесної, логічної та смислової пам'яті. При вмілому керівництві навчальною діяльністю учні вже можуть виокремлювати у зрозумілому для них матеріалі опорні положення; пов'язувати їх між собою і завдяки цьому здійснюється процесі успішного запам'ятовування. У молодшому шкільному віці підвищується міцність, продуктивність і точність запам'ятовування навчального матеріалу. Це зумовлено опануванням учнями досконалішими мнемічними прийомами.

Зазначимо, що саме довготривала пам'ять утримує в пам'яті інформацію, сприяє її тривалому зберіганню та своєчасному використанню. Збільшити обсяг довготривалої пам'яті учнів можливо через усвідомлення, засвоєння та запам'ятовування мовних одиниць різних рівнів.

Інтенсивно формується та розвивається уява. На основі попереднього досвіду з'являються нові образи, від простого довільного поєднання уявлень молодші школярі поступово переходять до логічно аргументованої побудови нових образів. Зростає швидкість утворення образів фантазії, а також вимогливість дітей до творів власної уяви. Відтак, розфарбовування, малювання, вирізання, клеєння спрямовані на задоволення власних практичних потреб, що обов'язково супроводжуються коментарями та інструкціями іноземною мовою, сприяють ефективності розвитку уяви в процесі опанування іноземної мови.

Навчання іноземних мов сприяє розвитку вольових якостей учнів початкової школи, вимагаючи від них глибокого усвідомлення і виконання обов'язкових вправ та завдань, підпорядкування їм своєї енергійності, довільного регулювання поведінки, вміння активно спрямовувати увагу, слухати, міркувати, запам'ятовувати, узгоджувати особисті потреби з вимогами вчителя тощо.

Звичайно, і батьки повинні створювати сприятливі умови для формування вольових якостей школяра, сприяючи, таким чином, формуванню характеру. У кожній дитині потрібно бачити лише найкраще, вірити в її можливості та здібності, і як наслідок, все це формує в ній цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність, почуття обов'язку тощо. Крім того, самі батьки та вчителі можуть впливати на розвиток волі та характеру учнів, коли вони проявляють себе не як спеціалісти з обмеженою сферою розвитку, а як різнобічно розвинуті фахівці з широким колом інтересів.

Учні молодшого шкільного віку здатні запам'ятовувати досить значний обсяг мовного матеріалу. У зв'язку з цим виникає потреба у пошуку ефективних шляхів представлення інформації. Одним із таких шляхів може бути використання методу асоціативних символів у процесі вивчення лексичного матеріалу. Цей метод базується на принципі асоціативного зв'язку, що встановлюється між психічними утвореннями у свідомості людини, якщо вони виникають одночасно або одне за одним.

Згідно з позицією О. Музики, сучасна освіта ділить всіх дітей на дві нерівномірні групи: перша група (менша за чисельністю) – це відмінники, успішні школярі, які розвивають свої здібності в певній, чітко окресленій галузі. Друга група (багаточисельна) – це, так звані, «аутсайтери», школярі які не отримують задоволення від навчання. Відомо, що нестигаючі, неуспішні учні впродовж життя відчувають свою невпевненість, комплекси неповноцінності та побоювання. Досить часто, навіть успішні школярі відчувають певні труднощі через негнучкість розвитку своїх здібностей. Наткнувшись на труднощі, такий успішний школяр, через негнучкість здібностей часто стає неуспішним, і не намагається самореалізуватися в іншій діяльності.

Отже, дослідниця пропонує нею розроблену програму для розвитку здібностей особистості «Три

кроки». Означена програма спрямована на налагодження стосунків між людьми, на розвиток умінь адаптуватися в суспільстві, на створення умов психологічної комфортності тощо. А засобом досягнення – є процес розвитку здібностей особистості.

Перший крок. Педагогічний колектив школи повинен сприяти успішності школяра в певному виді діяльності.

Другий крок. Діяльність педагогічного колективу школи, батьків повинна спрямовуватися на заохочення, позитивну оцінку успіхів дітей. Це не так вже і просто. Учні не вміють приймати схвалення з боку оточуючих, а в сучасному суспільстві звичайним є покарання, несхвалення, осудження, зауваження, ніж поцінування.

Третій крок. Школа повинна зробити так, щоб кожен окремих школяр здобував першість у різних видах діяльності (навчальної чи позанавчальної) не менше дев'яти разів.

Як наслідок, були виокремлені особливості, які притаманні учням, що навчаються за програмою «Три кроки»:

- Учні переконані, що здібності розвиваються, удосконалюються, розширюються.
- Учні впевнені, що шлях до успіху лежить через систематичну працю.
- Учні володіють психологією переможця й не мають звички здаватися при появі труднощів.
- Учні не орієнтуються на певну діяльність, а на успіх і перемогу в будь-якій діяльності.
- Учні здатні до самовдосконалення власної особистості.
- Учні вміють оцінювати, схвалювати досягнення оточуючих.
- Учні спроможні до швидкої адаптації й вміють творчо пристосовуватися до різноманітних життєвих умов [7, с. 6].

Важко переоцінити багатопланову психологічну спадщину В. Крутецького, в якій одне із чільних місць посідає ґрунтовне вивчення особливостей індивіда на різних вікових етапах розвитку в цілому та особливостей розвитку молодшого шкільного віку зокрема:

– щодо розвитку сприймання, то психологом наголошено, що молодші школярі відрізняються гостротою та свіжістю сприймання. Дитина с цікавістю сприймає оточуючий світ, який розкриває перед нею все нові й нові сторони [4, с. 248];

– щодо пам'яті, то у молодших школярів переважає наочнообразна пам'ять. Вони краще та швидше запам'ятовують й міцніше зберігають в пам'яті конкретні факти, події, явища, образи, ніж визначення, описи, пояснення тощо. Усвідомлене запам'ятовування у школярів переважає над механічним [4 с. 249];

– щодо мислення, то воно інтенсивно розвивається. Школяр поступово вчиться виділяти істотні властивості, ознаки предметів та явищ, що дає можливість робити перші узагальнення. На цій основі у дитини поступово починають формуватися елементарні наукові поняття [4, с. 251].

Здібності учнів початкової школи не можуть розвиватися незалежно від інших властивостей. Вони поєднуються зі знаннями, вміннями, нахилами, потребами людської особистості. Проте, Г. Костюком справедливо зауважено, що при наявності однакових знань та умінь рівень розвитку здібностей може бути різний [3, с. 309]. Цілком правомірно Г. Костюк зауважує, що «здібності завжди мають індивідуальну своєрідність. Кожна людину тому й називається особистістю, що у неї завжди є щось своє, особисте, що різнить її від інших людей. Воно виявляється і в її здібностях. Тому-то їх часто називають особистими здібностями» [3, с. 313].

Висновки. Отже, знання загальної, вікової та педагогічної психології, а саме, особливостей розвитку учнів молодшого шкільного віку, психіки дитини, поведінки та свідомості, впливу психічних процесів на оволодіння іноземною мовою, дають змогу вчителю краще організувати процес навчання, методично правильно скерувати учнів на уроці, спланувати, поставити мету та завдання на етапах ознайомлення з новим навчальним матеріалом, дібрати навчальний матеріал та засоби навчання на етапі автоматизації дій учнів з новим іншомовним матеріалом.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у висвітленні психолінгвістичних засад навчання іноземних мов дітей молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навчальний посібник / М. М. Заброцький. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2002. – 212 с.
2. Загальна психологія : Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
3. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л. М. Проколієнко. – К. : Рад. шк., 1989. – 608 с.
- Крутецький В. А. Психологія : Учеб. для учащихся пед. уч-щ. – 2-е изд., перераб. и доп. / В. А. Крутецкий. – М. : Просвещение, 1986. – 336 с.
4. Лейтес Н. Дети с ранним развитием способностей / Популярная психология: Хрестоматия : Учебн. пособие для студентов пединститутів / Сост. В. В. Мироненко. – М. : Просвещение, 1990. – 399 с. – С. 325–334.
5. Методика навчання іноземних мов у початковій школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Котенко, А. В. Соломаха [та ін.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 356 с.

6. Музыка О. Ціннісна регуляція і ціннісна підтримка розвитку творчих здібностей (теоретична модель і принципи побудови методики) / О. Музыка // Практична психологія та соціальна робота. – № 6. – 2010. – С. 1–7.
7. Психологія здібностей: Навч. посібник / Г. І. Кагальняк, Г. О. Шулдик, Б. А. Якимчук, Л. А. Данилевич. – К. : Наук. світ, 2001. – 75 с.
8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : В 2 т. Т. II. / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – 328 с.

The article reveals the psychological aspects of teaching foreign languages to primary school students, based on the analysis of psychological and pedagogical, scientific and professional sources. It is substantiated that the primary school age is favorable for the mental and personal development of the child. Taking into account the age and individual characteristics of the junior school student, knowledge of the laws of cognitive activity, ways of forming foreign language competence, mechanisms of learning foreign language material, ways to master foreign language communication are mandatory for proper interaction of teacher and students in foreign language lessons.

Ключові слова: психологічні особливості учнів початкової школи, молодший шкільний вік, іноземна мова, іношомовний матеріал, іношомовне спілкування, компетенції, пам'ять, увага, мислення, сприймання, здібності.

УДК [373.2.016:811.111]:78

Н.Р. ДАНІЛОВА, В.В. ПАСЬ

РОЗВИТОК НАВИЧОК СЛУХАННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізована навичка слухати, яка є ключовою в процесі вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку в сучасному світі, так як допомагає не лише розуміти англійське середовище, вчителя чи спеціальні навчальні додатки, але й розвиває увагу, точність та мислення маленьких учнів.

Ключові слова: англійська мова, діти дошкільного віку

Постановка проблеми. Інтерес до вивчення англійської мови та потреба її використання в різних галузях знань спричинили активне вивчення дошкільнятами. Одним із найважливіших етапів є розвиток навичок слухання, що дає змогу вчителю використовувати тільки іноземну мову на заняттях та активізувати роботу та інтерес дітей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мовленнєві вміння дошкільнят у процесі вивчення англійської мови проаналізовані у низці наукових розвідок. Так, І. Кулікова, Т. Шкваріна пропонують навчальну програму для гурткової роботи із дітьми 4, 5, 6 років [6]. Г. Данилевська-Бабій говорить про комплексність і диференційованість навчання видів мовленнєвої діяльності, а також акцентує на врахуванні індивідуальних особистостей учнів [4]. О. Бойко зіставляє різні програми з англійської мови для дошкільнят і зауважує, що лише 40 % програм звертають увагу на слухання і говоріння [2].

Постановка завдань. Вивчення іноземної мови дошкільнятами – це цікавий та складний процес та випробовування перед вчителем, оскільки цей початковий етап мовної інтеграції задає початки і зацікавлення в подальшому вивченні мови. Зачучення англійської мови у всіх сферах життєдіяльності людини

Виклад основного матеріалу. Активне поширення вивчення англійської мови дітьми названої вікової групу спрочинило і появу низки комплексів для дошкільнят. У всіх комплексах особлива увага надається аудіюванню. Із-поміж них:

- First Friends (Oxford University Press) – це дворівневий комплекс, який передбачає вивчення звуків англійської мови;
- Show and Tell (Oxford University Press) – це комплекс, що передбачає слухання та відповіді у найпростіших ситуаціях, дає змогу дитині, дивлячись на картинку, аналізувати, сприймати і запам'ятовувати репліку вчителя та повторювати вивчену структуру.
- Super Safari (Cambridge University Press) – тривірневий комплекс, який долучає дошкільнят до вивчення англійської мови через слухання пісень, історій та виконання ігор, розвивають комунікативні та пізнавальні навички;
- Little Friends (Oxford University Press) – видання, яке передбачає розвиток письмових навичок та розуміння, проте особливій увазі заслугоує диск до цієї книги, матеріал якого в ігровій формі дає змогу розвивати навички слухання у дітей;
- Hello Jack, Capitan Jack (Macmillan) – тривірневий комплекс, основною метою якого є розвиток аудіювання та говоріння, що заохочує дошкільнят до ранньої соціалізації.

Це лише кілька найбільш популярних видання, у яких особлива увага звернена на аудіювання та розвиток навичок слухання в дошкільнят. Вказані комплекси обрані і тому, що вони мають записи носіїв мови з відповідним акцентом і вимовою, а також інтонацією.

Аналізуючи процес вивчення та сприймання англійської мови, уважаємо слухання пасивним видом сприймання англійської мови, тоді як залучення різних конструкцій у діалогічному мовленні – активним. А. Богуш, аналізуючи мовленнєву компетенцію дитини у процесі вивчення української мови, окремо виділяє фонетичну, яку розглядає як вимову всіх звуків мови, звукосполучень згідно з орфоепічними нормами, наголос,

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. *Бісовецька Л.А.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.
2. *Боровець М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
3. *Бурчак К.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
4. *Венгловська І.А.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
5. *Власюк О.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
6. *Гаврилюк С.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
7. *Гавєська А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
8. *Гілянчук В.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
9. *Гнатюк О.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
10. *Голубнюк Г.Р.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
11. *Голубнюк К.Р.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
12. *Гордійчук А.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
13. *Грушовець К.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
14. *Гуцал Ю.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
15. *Давидюк І.А.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
16. *Данілова Н.Р.* – старший викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
17. *Драгун Я.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
18. *Дениско Я.О.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
19. *Денисюк Л.В.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
20. *Дуброва А.С.* – аспірант 4 курсу Рівненського державного гуманітарного університету.
21. *Іванова І.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
22. *Івашкевич Е.Е.* – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практики англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету, перекладач.
23. *Івашкевич Е.З.* – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету
24. *Іллюк М.Ф.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
25. *Кирилюк Ю.Ю.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
26. *Ковальчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
27. *Ковалюк В.В.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
28. *Колошва А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
29. *Кравчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
30. *Левчун А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
31. *Лисенко К.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
32. *Лук'яник Л.В.* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.
33. *Мамчур Н.Ф.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
34. *Мартинюк А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
35. *Мінько А.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету
36. *Мирончук О.О.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
37. *Михальчук Н.О.* – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови Рівненського державного гуманітарного університету.
38. *Мороз Л.В.* – кандидат філологічних наук, доцент, професор, завідувач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
39. *Мороз Н.М.* – викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
40. *Набочук О.Ю.* – заступник начальника управління, начальник відділу професійно-технічної та вищої освіти Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
41. *Нездюр А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
42. *Онищук О.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
43. *Останчук М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
44. *Павелків К.М.* – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
45. *Пасічник Т.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
46. *Пась В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
47. *Потапчук Ю.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
48. *Рока А.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
49. *Романюк С.К.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
50. *Сидорчук А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.

51. *Собчук Д.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
52. *Трофімчук В.М.* – старший викладач кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
53. *Форсюк О.С.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
54. *Хімич М.М.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
55. *Ходоровська І.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
56. *Холявська І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
57. *Чайковська М.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
58. *Шворак А.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
59. *Шевцова І.П.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
60. *Юсенко Н.І.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
61. *Юсюк Я.В.* – магістр Рівненського державного гуманітарного університету.
62. *Ясногурська Л.М.* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.
63. *Яцюрин А.О.* – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

ЗМІСТ

В.В. Ковалюк, І.А. Венгловська Навчання англійської мови дітей дошкільного віку	3
С.К. Романюк, В.В. Гілянчук Засоби оптимізації пізнавальної активності старших дошкільників на занятті іноземної мови	4
І.В. Краля, К.Р. Голубнюк Особливості навчання дошкільників іноземної мови	7
В.М. Трофімчук, Ю.С. Гуцал Актуальність вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку	9
С.К. Романюк, Я.О. Дениско Сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми потребами	10
Н.Р. Данілова, К.С. Лисенко Особливості навчання іноземної мови дітей дошкільного віку	12
С.К. Романюк, М.В. Остапчук Психологічні особливості навчання англійської мови учнів початкової школи	15
Н.Р. Данілова, В. Пась Розвиток навичок слухання в дітей дошкільного віку на заняттях англійської мови	19
Л.В. Денисюк, А.В. Мартинюк Навчання іноземної мови старшого дошкільника з використанням особистісно-діяльнісного підходу	21
А.С. Дуброва, О.С. Форсюк Використання сучасних методів навчання іноземної мови дітей дошкільного віку у ЗДО	23
Л.В. Мороз, А.В. Нездюр Значення дошкільного дитинства як сенситивного періоду для опанування іноземною мовою	27
Н.М. Мороз, О.М. Онищук Гра та її роль на уроках англійської мови в початкових класах	28
Л.М. Ясногурська, Я.В. Юсюк Сучасні методи навчання іноземної мови у закладах дошкільної освіти	31
Н.М. Мороз, Г.Р. Голубнюк Старший дошкільник як суб'єкт навчання іноземної мови в контексті особистісно- діяльнісного підходу	33
В.В. Ковалюк, А.В. Сидорчук Розвиток аудіативних умінь у дітей старшого дошкільного віку на заняттях англійської мови	36
Л.М. Ясногурська, А.В.Шворак Особливості навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови	37
Л.В. Мороз, Н.І.Юсенко Вивчення іноземної мови як засіб розвитку іншомовної мовленнєвої компетенції дошкільника	39
Н.М. Мороз, К.І. Бурчак Використання інноваційних технологій в навчанні англійської мови дітей 6-7 річного віку	41
Н.М. Мороз, А.В. Колошва Особливості занять іноземною мовою з дітьми, що мають фонематичні вади слуху	43
К.М. Павелків, О.М. Гнатюк Ігрові методи навчання дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення іноземною мовою	46
К.М. Павелків, М.М. Хіміч Усна народна творчість – потужний засіб розвитку іноземної мови дітей дошкільного віку	48
А.С. Дуброва, С.В. Гаврилюк Афазія і білінгвізм	50
С.К. Романюк, К.М. Грушовець Методичні та змістові проблеми заняття іноземної мови у дошкільному початковому закладі	53
В.М. Трофімчук, А.С. Гордійчук Навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови засобами поетичних творів	56
Л.М. Ясногурська, М.В. Ковальчук Сучасні підходи до навчання англійської мови: орієнтація на реалізацію особистісно - діяльнісного та компетентнісного підходів	59
Л.М. Ясногурська, Я.С. Драгун Особливості навчання дошкільників двомовного спілкування	62
К.М. Павелків, Т.М. Пасічник English as a component of the training a modern historian	63
Л.В. Мороз, О.О. Мирончук Використання ігрової діяльності з елементами іноземної мови при розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	68
В.М. Трофімчук, Н.Ф. Мамчур Використання мультимедійних технологій у навчанні англійської мови дітей дошкільного віку	71
Н.Р. Данілова, І.А. Давидюк Методика викладання англійської мови для старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	72
К.М. Павелків, І.В. Іванова Формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку засобами художніх творів	75
Л.В. Денисюк, М.В. Кравчук Мультимедійна презентація – як засіб вивчення англійської мови у дошкільному віці	77
В.В. Ковалюк, Д.В. Собчук Використання американських та британських інтерактивних методів навчання та виховання у сучасному українському закладі дошкільної освіти	79
Л.М. Ясногурська, І.В. Ходоровська Значення використання мультимедійних засобів в процесі навчання іноземної мови дітей дошкільного віку	82
К.М. Павелків, І. Холявська Importance of English language in historical profession	85

К.М. Павелків, А.В. Гаєвська Застосування арт-терапії у процесі вивчення іноземної (англійської) мови дітьми з мовленнєвими порушеннями	87
К.М. Павелків, А.В. Левчун Інформаційно-комунікаційні технології та інтернет-ресурси як мотиваційні фактори у вивченні іноземної мови у початковій школі	90
К.М. Павелків, І.П. Шевцова Особливості просодичної сторони мовлення при дизартрії у дітей старшого дошкільного віку	92
Н.М. Мороз Емоційні концепти «Любов/Love» та «Ненависть/Hate(Hatred) як концепти-опозиціонери	94
Л.В. Мороз Метажанрова природа рольової лірики	96
Л.М. Ясногурська Language representation of the “Fear” concept in the modern English on the examples of Stephen King’s works “Salem’s Lot” and “Pet Sematary”	99
Л.В. Лук’яник, М.В. Боровець Мовні деформації у щоденному спілкуванні учнів початкових класів	102
Л.В. Лук’яник, М.Ф. Ілюк Теоретико-практичні основи вивчення розділу «Морфологія» у початкових класах	105
Л.В. Лук’яник, А.І. Мінько Етимологізація термінолексем у процесі засвоєння граматичних понять	107
Е.З. Івашкевич, О.Ю. Набочук Psychological ways of the development of creative competence of pupils at the lessons of foreign language	109
Н. Мухалчук, Е. Івашкевич, А. Ятсжурк Parts of speech which characterize the emotion of “Fear”	115
Л.А. Бісовецька, Ю.Ю. Кирилюк Формування понять про словосполучення в учнів початкових класів	121
Л.М. Ясногурська, О.В. Власюк Технологія вивчення художніх творів на уроках літературного читання	123
Л.В. Денисюк, Ю.В. Потапчук Використання інноваційних методів у практичній діяльності викладача іноземної мови	125
Н.Р. Данілова, А.С. Рока Інноваційні методи викладання іноземних мов	128
С.К. Романюк, М.В. Чайковська Main aspects of educational video materials design for use in educational process of higher educational institutions	130
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	135
ЗМІСТ	137